



Sadržaj

Događaji

Saopćenja za javnost

Mediji o medijima

Konkursi

Najava događaja

Linija za pomoć novinarima

**Projekat Media Circle
Odgovor građana na klijentelizam u medijima**

Piše: Munir Podumljak

Medijski zakoni drumom, medijska stvarnost šumom

Piše: Nedim Sejdinović

**Medijska scena u Makedoniji:
Novi scenarij ili ponovo "isti film" medijskih sloboda u Makedoniji**

Piše: Nebojša Ilijevski

**Medijska scena u Crnoj Gori:
Duboke političke podjele koje je stvorila borba za nacionalnu i teritorijalnu nezavisnost**

Piše: Selena Tasić

BiH najgora u zadnjih 10 godina

Piše: Adis Šušnjar

Uvodnik

Krajem 2013. godine u BiH i zemljama regije pokrenut je četverogodišnji projekat „Odgovor građana na klijentelizam u medijima (MEDIA CIRCLE)“ kojim se želi uspostaviti neovisan i održiv međudržavni mehanizam za aktivno praćenje medijskih politika, zagovaranje i brzu reakciju na probleme medija u Jugoistočnoj Evropi. Nositelj projekta je Partnerstvo za društveni razvoj iz Zagreba, a partneri iz pet zemalja jugoistočne Europe su: Expert Forum (Rumunjska), Vesta (BiH), BH novinari (BiH), Institut za javnu politiku (Crna Gora), Centar za medijske aktivnosti (Makedonija), YUCOM – Komitet pravnika za ljudska prava (Srbija) i Nezavisno društvo novinara Vojvodine (Srbija).

Razloga za ovakav projekat je mnogo. Problemi su isti u cijeloj regiji, od uticaja moćnih političkih i ekonomskih lobija na medije, pritisaka i napada na novinare, ekonomskog uništavanja nezavisnih medija, do senzacionalističkog izvještavanja i sve izraženijeg gubitka vjerodostojnosti medija. Nedavni događaji poput afere Gibraltar, gašenje emisije „Utisak nedjelje“ na B92, ukidanja kolegija istraživačkog novinarstva na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, najbolje odslikavaju stanje medijske scene u regiji i potvrđuju potrebu za zagovaranjem izmjene medijskih zakona, stalnim monitoringom medija, stvaranjem i jačanjem novinarskih sindikata, vraćanjem dostojanstva novinarskoj profesiji, uvođenjem reda na medijskoj sceni...

Rasvjetljavanje navedenih problema u medijskoj zajednici regije sastavni je dio aktivnosti planiranih u Media Circle projektu. Kako je ključni cilj klijentelističkih politika i praksi moć i uticaj, sudionici ovog projekta će se fokusirati upravo na moć politike i uticaj pojedinaca na medije i kreiranje medijskih sadržaja. Kao važan produkt projekta biće Lista indikatora za mjerenje medijskog klijentelizma u našoj regiji, koji će se uskoro javno publikovati. Pokrenut je i portal www.fairpress.eu koji se bavi isključivo pitanjima i problemima vezanima uz medije i javni interes. Otvaranje široke javne debate putem ovog portala i istoimene facebook grupe važan je praktičan i vidljiv korak u borbi za slobodne medije i njihov rad u interesu javnosti.

O problemima medijske zajednice u zemljama regije, medijskom klijentelizmu i značaju ovog projekta za E-novinar pišu: Munir Podumljak, izvršni direktor Partnerstva za društveni razvoj iz Zagreba, Nedim Sejdinović, predsjednik IO Nezavisnog društva novinara Vojvodine, Nebojša Ilijevski iz Centra za medijske aktivnosti iz Skoplja i Selena Tasić iz Instituta za javnu politiku iz Podgorice.

Adis Šušnjar, Udruženje/udruga BH Novinari

Događaji

13.11.2014.

U Banjaluci održana debata "Mediji i evropski standardi"

Javna debata o provođenju zakona o slobodi pristupa informacijama u regiji „Mediji i evropski standardi“, održana je 13. novembra u Banjaluci u organizaciji njemačke fondacije „Friedrich Ebert Stiftung“, Transparency International BiH i Udruženja/udruga BiH novinari-Klub novinara Banjaluka. Tokom debate istaknuti su problemi sa kojim se susreću novinari prilikom traženja javnih informacija i potreba za osnivanjem povjerenstva za informacije koje bi novinarima olakšalo posao.

Vidi detaljno

Projekat Media Circle

Odgovor građana na klijentelizam u medijima

Piše: Munir Podumljak

Klijentelizam u općem smislu predstavlja neopravdani utjecaj na strukturu, proces ili rezultat procesa u svrhu ostvarivanja netransparentnog individualnog ili grupnog cilja. Jonathan Hopkin će u svom radu „Konceptualizacija političkog klijentelizma: Politička razmjena i teorija demokratije“ iz 2006. godine opisati politički klijentelizam kao „raspodjelu odabranih prednosti pojedincima ili jasno definiranim skupinama u zamjenu za političku potporu. Prema ovom pojednostavljenom opisu, politički i izborni procesi u Hrvatskoj, njezinu okruženju i drugim tranzicijskim zemljama, imaju isključivo klijentelistički karakter, te bi većina zemalja u okruženju, uključujući Hrvatsku, uz Republika, mogle slobodno imati i prefiks „Klijentelistička“.

Klijentelizam, iako fenomen za sebe, predstavlja i jedan od najmalignijih oblika korupcije s obzirom da većina klijentelističkih praksi nije zabran-

Saopćenja za javnost

23.10.2014.

Mijatović: Istražiti i procesuirati sve napade na novinare

Nakon posljednjih prijetnji smrću upućenih dvojici reportera Predstavništva OSCE za slobodu medija Dunja Mijatović pozvala je vlasti Bosne i Hercegovine da istraže sve prijetnje novinarima u BiH.

Kameraman Emir Hrnčić i novinar Omer Hasanović sa FTV-a dobili su prijetnje od osuđenog kriminalca u Tuzli.

„Zastrašivanje i napadi na novinare ne smiju biti tolerosani. Pozivam vlasti da poduzmu sve da se u potpunosti istraže sve prijetnje i napadi na novinare. Krajnje je vrijeme da se počinio kazne, kako bi se spriječila atmosfera nekažnjivosti“, kazala je ona.

Mijatović je pozvala vlasti da u potpunosti istraže sve prijetnje i napade na novinare. pred lice pravde“, kazala je Mijatović.

Opširnije

21.10.2014.

OSCE traži istragu napada hakera na news portale

Predstavništvo OSCE-a za slobodu medija Dunja Mijatović pozvala je 21. oktobra predstavnike vlasti Bosne i Hercegovine, Srbije i Albanije da istraže napade hakera na web-stranice medija pošto oni predstavljaju jasnu opasnost za slobodu medija.

„Svjedočili smo podmuklom poricanju nedavnih napada na servere čime su ometane zakonske aktivnosti novinara. Organi za sprovođenje zakona svih zemalja moraju istražiti te napade“, kazala je Mijatović.

Opširnije

jena ili kažnjiva, a često se ni ne smatra nepoštenom. Dapače, u lobističkim krugovima promovira se kao poželjan i opravdan način ostvarivanja gospodarskih, društvenih ili političkih ciljeva.

Ključni cilj klijentelističkih politika i praksi je moć i utjecaj. Pa su samim time i institucije demokracije koje posjeduju zakonodavnu, pravosudnu, izvršnu, političku ili društvenu moć, one koje su i najčešća meta klijentelističkih praksi. Detektirati klijentelističku praksu u politici, državnoj administraciji ili pravosuđu zahtjevno je, ali ne i nemoguće, s obzirom da svako društvo za sebe s razvojem demokracije, razvija i mehanizme odgovornosti koji bi trebali zaštititi javni interes.

No, u nastojanjima izgradnje instituta javne odgovornosti, jedan sektor ostavljen je skoro u potpunosti nereguliranim, ostavljajući otvorena vrata zarobljavanju države od strane privatnog interesa. Klijentelizam u medijima stvorio je društva otporna na reforme, u kojima rješenja i lijekovi za korupciju nemaju nikakav učinak.

Netko je nekad (u vrijeme francuske revolucije), rekao da su mediji „sedma svjetska sila“. Ne zna se točno tko je, niti kada je točno postavljena ova teza, no, vremenom je ona postala jedan od najcitanijih pojmova u akademskim člancima kada se govori o medijima i njihovoj moći. Iako se termin sedma sila sve rijeđe koristi u javnom govoru, moć i utjecaj medija nije nestao, samo je preoblikovan i prilagođen modernim društvima. Upravo iz razloga moći i utjecaja, klijentelističke strategije postavile su medije za primarnu metu svih svojih nastojanja. Iz tih i takvih razloga danas i proizvodimo PR stručnjake umjesto istraživačkih novinara i ukidamo kolegij Istraživačkog novinarstva na FPZ u Zagrebu, a umjesto njega uvodimo kolegije koji polaznicima garantiraju „slavu i moć“ radom u sjeni (savjetnici i PR stručnjaci op.a.).

A što je posljedica klijentelističkih praksi u medijima?

Medij kao temeljnu zadaću ima dvosmjerni prijenos informacija između onih koji donose odluke (ili na iste mogu utjecati) s jedne strane i javnosti s druge strane. Narodu bi trebao prenijeti informacije o tome što se događa u društvu s osvrtom na poziciju onih koji državom upravljaju prema pitanjima i problemima koje društvo generira. S druge strane, donositeljima odluka, medij bi trebao dati uvid u učinak njihovih odluka na terenu, te raspoloženje javnosti spram poteza koje politika vuče. Naravno, sve to pod uvjetom da je informacija koju medij prenosi pravovremena, točna, objektivna i sagledana iz više kutova. U ovom temeljnom principu uloge i zadaće medija, te njezine posvemašnje izvitoperenosti leži i temelj trenutne opće depresije, nedostatka pozitivne političke promjene i reforme i nedostatka vjere u bolju budućnost.

Uspostavom „demokracija“ na prostorima Jugoistočne Europe, do tada jasno postavljeni „državni mediji“, odnosno mediji osnovani u svrhu ostvarenja ideološke održivosti socijalističkog društva, postali su sluge bez gospodara. U paničnoj potrazi za gospodari i ugodom financijske stabilnosti pojavili su se novi gospodari. Gospodari feudalnog tipa, obrazovani u sustavu diktature ideologije, jako su dobro znali da je vladanje medijima preče od uspostave kvalitetne državne uprave ukoliko se želi ostvariti „raspodjela odabranih prednosti pojedincima ili jasno definiranim skupinama“ s početka ovog teksta, odnosno ukoliko se želi sve ono što je stečeno u prethodnom režimu podijeliti „svojima“, tko god oni bili. I tako je započela utrka za moć, koja je proizvela medijske mogule, odnosno posrednike u klijentelističkom služinstvu, poput znanih i neznanih tajkuna, direktora javnih televiz-



© Vladimir Voronin - Fotolia.com

Događaji

26.10.2014.

Afera Gibraltar: Mediji i marketinške agencije iz BiH u središtu pranja novca. Protivpravna imovinska korist veća od pet miliona eura

Tužiteljstvo BiH sumnjiči direktora marketinške agencije S.V.R.S.A. **Nevena Kulenovića**, zatim **Belmu Kulenović**, **Sanjina Kulenovića**, visoke funkcionere kompanije HT Eronet **Stipu Prlića** i **Zorana Bakulu**, zamjenicu generalnog direktora PINK BH **Lajlu Torlak**, direktora Mreže plus **Darka Aleksića**, direktora agencije MITA **Ejuba Kučuka** te vlasnika agencije Fabrika **Senada Zaimovića** za izvlačenje novca iz HT Eroneta na ime lažnih marketinških i drugih ugovora.

Opširnije

30.10.2014.

Televizija N1 počela sa radom: Prvi gosti novoizabrani članovi Predsedništva BiH!

N1 ima tri regionalna centra – u Sarajevu, Beogradu i Zagrebu, od kojih svaki ima svoju uređivačku politiku, novinare, TV studio, web i mobilnu platformu.

N1, prva regionalna dvadesetčetvorosatna njuz platforma i ekskluzivni CNN partner za region počeo je sa emitovanjem 30. oktobra.

Pokretanjem N1 TV kanala, istovremeno će biti pokrenuti i *n1info.com* news portal, kao i aplikacije za IOS, Android i Vindouz.

11.11.2014.

NDNV: mediji opet pozivaju na nasilje

Nezavisno društvo novinara Vojvodine upozorilo je da su domaći mediji posjetu premijera Albanije Srbiji iskoristili da na najdrastičniji način šire šovinizam i pozivaju na etničko nasilje, „kreativno“ se nadovezujući na neprimjerene gestove predsednika Vlade Srbije Aleksandra Vučića.

„Nesumnjiva je uloga vlasti i medija bila i u podsticanju prethodnog talasa nasilja koji je u oktobru zadesio Vojvodinu, a na čijoj su meti bili prije svega građani albanske i bošnjačke nacionalnosti i njihova imovina“, navodi se u saopštenju NDNV-a.

Opširnije

ija, i vlasnika „nezavisnih“ medijskih grupacija, koji će vremenom od posrednika postati gospodari u sjeni ili izvan nje. Pri tome, oni sami možda su i najmanje odgovorni za statuse koje danas imaju. Proizvele su ih politike željne moći i apsolutne vlasti, politička žed za bogaćenjem i krađom, kojoj su, s obzirom da sve ostale instrumente u društvu već kontrolira, još samo nedostajali mediji, kako bi de jure apsolutna moć postala i de facto apsolutna i nepromjenjiva.

Zarobljavanjem medijske infrastrukture, dobili smo društva loših namjera, koja u tišini čekaju da se uruše, jednako kao i Rimsko Carstvo, Grci ili Osmanlije, odnosno sve civilizacije u kojima bi individualni interes careva i carskih slugu u jednom trenutku postao važniji od carstva, koje postoji onoliko koliko postoji narod koji sudjeluje u njegovoj gradnji i razvoju.

U današnjem vremenu, mediji narodu slikaju političare koji se hvale gospodarskim uspjesima iz Orwelove 84, pa je tako danas valjda gospodarski uspjeh ostvariti proizvodnju od 15 tisuća tona čelika godišnje u Hrvatskoj, i pritom zaboraviti usporediti da je 1991. godine Hrvatska proizvodila oko 450 tisuća tona čelika. Dakle nekad, u nekom mraku, proizvodili smo trideset puta više nego danas. Ali danas, prema medijima, imamo rast industrijske proizvodnje, što je uspjeh vlade. S druge strane, političarima i vlastodržcima se, umjesto kritike, poziva na promjene i reforme, i stvarnog stanja na terenu, plasiraju ispitivanja javnog mnijenja i popularnosti, s izvi-toperenim standardima mjerenja. Ako im je navedeno već toliko važno, i ne trebaju ozbiljna istraživanja, dovoljno bi bilo da snime „selfie“ i stave ga na neku od društvenih mreža.

Paradoks je, da se danas u demokraciji ove naše otužne „regije“, kojoj se često ni ime ne smije javno spomenuti, nitko ne usudi reći caru da je gol. Već se pod okriljem carske golotinje traži prostor za vlastitu zaradu, promidžbu, probaj i bijeg iz močvare koja nam se nakon što ostvarimo svoje ciljeve i zaradimo na tuđoj mucu, iznenada zgadi, pa se novci odu trošiti u mondenim ljetovalištima.

E, iz tog razloga je klijentelizam smrtni neprijatelj demokracije. Jer, dok se caru ne kaže da je gol, car se neće obući. A to je slika koja oslikava nas sve skupa puno više nego samog cara.

Medijski zakoni drumom, medijska stvarnost šumom

Piše: Nedim Sejdinović

Projekat “MEDIA CIRCLE – Civic Response to Clientelism in Media” u Srbiji se sprovodi u izuzetno turbulentnom političkom, društvenom i medijskom kontekstu, kojeg sa jedne strane karakteriše snažna instrumentalizacija medija i ugrožavanje medijskih sloboda, a sa druge – donošenje seta medijskih zakona¹, koji bi – kako se nadalo – trebalo da uspostavi nove principe funkcionisanja medijske scene i obezbedi izlazak države iz vlasništva nad medijima. Međutim, mnoge medijske i novinarske asocijacije, uključujući i medijske eksperte, iako su aktivno učestvovali u medijskim reformama, nisu više toliko entuzijastični kada su u pitanju mogući dometi medijskih zakona. Danas smatraju da je cilj usvajanja zakona bio ispunjavanje obaveze u jednom od poglavlja u pretpristupnim pregovorima sa EU, a ne iskrena želja izvršne i zakonodavne vlasti da uvede red na srbijansku medijsku scenu.

Skoro shizofrenu situaciju u medijima Srbije konstatuje i Evropska komisija u ovogodišnjem izveštaju o

1 Pod setom medijskih zakona podrazumevaju se: Zakon o javnom informisanju i medijima, Zakon o elektronskim medijima i Zakon o javnim servisima. Ova tri zakona su usvojena 2. avgusta ove godine u Skupštini Srbije.

napretku Srbije u procesu evropskih integracija. Srbija je pohvaljena zbog medijskih reformi, odnosno sprovođenja Medijske strategije i usvajanja zakona, ali i oštro kritikovana zbog ugrožavanja medijski sloboda. Medijske i novinarske organizacije i medijski eksperti idu i korak dalje – oni smatraju da je uporedo sa usaglašavanjem i usvajanjem medijskih zakona u Srbiji kontinuirano otklanjana kritička misao iz medija. Konkretno, ukidane su pojedine emisije govornog tipa, konstantni su hakerski napada na pojedine sajtove, pre toga – smenjivani nepodobni urednici i na njihovo mesto dovođeni poslušnici². Istovremeno sa tom represijom, na sceni deluje ogroman broj medija, tzv. tabloida ili elektronskih medija tabloidnog sadržaja, koji svakodnevno krše etičke i profesionalne standarde i otvoreno se stavljaju na stranu režima Aleksandra Vučića. Njihova uloga je jasna: oni služe za obračun vlasti sa opozicijom, nevladinim organizacijama i nezavisnim javnim ličnostima. Stvar nimalo nije ohrabrujuća: dok se čeka implementacija zakona, u Srbiji vlada medijski mrak i skoro potpuni izostanak alternative.

Medijski zakoni idu drumom, a medijska scena šumom. Tokom javne rasprave o setu medijskih zakona, kao i posle njihovog usvajanja, bilo je mnogo diskusije i različitih stavova o tome kako će nova legislativa uticati na najveće boljke novinarstva u Srbiji – a to svakako jesu politička instrumentalizacija medija, klijentelizam i korupcija i ono što je direktno ili indirektno vezano sa tim – nizak nivo profesionalnih i etičkih standarda. Iako zakonima treba pružiti šansu, sada se čini da su male šanse da oni otklone brojne devijacije u medijskoj sferi, čak i ako budu u punoj meri implementirani.



Zbog svega nabrojanog, i mnogo toga što nismo uspeli spomenuti na ovom malom prostoru, jasno je da je projekat koji realizujemo – izuzetno važan. Kroz stalno monitorovanje medijske scene, kroz ukazivanje na nepravilnosti i moguća rešenja, kroz sistemsko praćenje nivoa klijentelizma u medijima i transparentnosti rada državnih i drugih organa koji su direktno ili indirektno vezani za medijske slobode – izaći ćemo iz polja sporadičnih istraživanja, nagađanja i utisaka i ponuditi kvantifikovane i nedvosmislene pokazatelje. Jasno je takođe da su problemi sa medijskim slobodama, kao i mnogi drugi politički i društveni problemi, međusobno zavisni u celom regionu, i zbog toga je regionalni pristup veoma značajan i preko potreban.

Pred svima nama je zasigurno jedan veoma težak period, prepun izazova, ali i mogućnosti.

2 Pre svega, radi se o smeni urednika u dnevnikima „Politika“, „Dnevnik“ i „Večernje novosti“.

Medijska scena u Makedoniji

Novi scenarij ili ponovo “isti film” medijskih sloboda u Makedoniji

Piše: Nebojša Ilijevski

I pored fantastičnog broja od 79 televizijskih i 65 radio stanica na dva miliona stanovnika, Makedonija je pretrpela pad u slobodi medija za cele 84 pozicije u odnosu na 2008. godinu, saglasno nomenklaturi *World Press Freedom Index*-a 2014-te godine i tako zauzela mesto najslabije rangirane evropske zemlje u odnosu na parametre koje ovaj indeks meri. Makedonija ne poseduje registar print i online medija ali je njihov broj jednako impozantan, što statistički, samo pogoršava sliku o broju medija na koji se može računati kao o objektivnom sredstvu informisanja javnosti.

Zabranu plaćenog političkog reklamiranja i državnog oglašavanja u medijima, obavezu imenovanja klijenata koji zakupljaju marketing prostor, redovno ažuriranje vlasničke strukture medija i nezavisno praćenje finansiranja medija, preporučuje Izveštaj - “Zašto je važan integritet medija-vraćanje javnog interesa u rad medija i

Konkursi

Nagrada za pisanje u novim medijima 2014.

New Media Writing Prize i ove godine nagrađuje najkreativniju priču prilagođenu webu.



Poziv je otvoren za sve zainteresirane i nije ograničen tematski - priča može biti fikcija ili novinarski izvještaj, dokumentarni, animirani ili multimedijalni rad, važno je samo da je kreirana za prikazivanje na mobilnim uređajima ili kompjuteru. Organizatori traže kreativne načine kombinovanja i korištenja različitih multimedijalnih elemenata i naglašavaju interaktivnost. Za primjere i inspiraciju pogledajte prošlogodišnje finaliste.

Konkurs uključuje 3 nagrade:

- 1000 funti za najbolji rad koji će izabrati žiri
 - plaćeno tromjesečno stažiranje u britanskoj kompaniji Unicorn Training za najbolji studentski rad
 - 250 funti za nagradu publike.
- Rok za prijavu je 12.12.2014. za studente i 28.11.2014. za ostale kandidate.

Detalji

Međunarodne stipendije fondacije Nieman

Fondacija Nieman svake godine dodjeljuje novinarske stipendije za boravak na Harvardskom univerzitetu sa ciljem da promoviše i poboljša novinarske standarde.



Kao i svake godine, dvanaestoro polaznika iz cijelog svijeta dobiće priliku da provede jednu akademsku godinu (10 mjeseci) na jednom od najpoznatijih svjetskih univerziteta.

Kandidati moraju biti novinari sa najmanje 5 godina profesionalnog iskustva u štampanim, elektronskim ili onlajn medijima. Foto-reporteri, karikaturisti, kolumnisti i medijski producenti također mogu konkurisati za stipendiju. Od polaznika se očekuje napredno poznavanje engleskog jezika, kako bi uspješno mogli da prate predavanja i seminare.

Rok za slanje prijava je 1. decembar 2014. godine.

Uputstvo za slanje prijava

Detalji

Potreban novinar/urednik

Od kandidata za mjesto novinara se očekuje da dnevno piše nekoliko članaka koji se odnose na relevantne teme. Vrsta članaka koji se traže mogu se naći na <http://www.pokertube.com/poker-news>. Kandidat će dobiti podršku i trening za pronalaženje relevantnih informacije. Dio posla će ujedno biti praćenje odgovarajućih sadržaja kako bi mogli predložiti dobre priče za objavljivanje.

Zadaci urednika su objavljivanje svojih i članaka novinara iz redakcije kao i lektorisiranje. Dio odgovornosti će uključivati objavljivanje relevantnih materijala (video i članaka najvećim dijelom) na društvenim medijskim kanalima.

Detalji

novinarstvo” koji su u okviru regionalnog izvještaja napravili Mirovni institut iz Ljubljane i Makedonski Institut za Medije (MIM) iz Skoplja. Ove preporuke dolaze posle konstatacije da je državno reklamiranje jedan od najefikasnijih mehanizama za održavanje servilnosti medija što potvrđuje i nedavno objavljeni podatak da je Vlada Republike Makedonije u protekle dve godine na reklamiranje potrošila 18 miliona evra. Ako se zna da primat rejtinga drže dve nacionalne TV stanice i cirka isto toliko print medija, tada postaju “tržišno logični” potezi Vlade da ovaj budžet raspodeli izabranim medijima - postupajući odgovorno u odnosu na postavljeni cilj da o projektima, konkretno 29 Vladinih projekata na koje se gornji iznos odnosi, bude informisan najveći mogući broj stanovnika. U odnosu na ovo, Biljana Petkovska direktor MIM-a, ističući da vlasnici medija praktično poseduju javno mišljenje građana zaključujući da “veliki broj aktivnih medija koji je karakterističan za zemlje Jugoistočne Evrope ni u kom slučaju ne ukazuje na medijski pluralizam već naprotiv, to predstavlja svojevidan mehanizam održavanja uticaja na političke odluke građana”. Indeks o vladavini prava potvrđuje i javni utisak o tvrdnji direktora MIM-a koji ističe da je 67 % ispitanika mišljenja da mediji ne mogu slobodno da iskažu svoje mišljenje o politikama i aktivnostima Vlade svoje države bez straha od reperkusija.

Zabrinjavajuću situaciju u odnosu na pitanja vezana za medijske slobode opisuje i najnoviji Izveštaj o procesu pristupanja Makedonije Evropskoj Uniji koji ističe da su “kazne za uvredu i klevetu predviđene za novinare koji se i inače suočavaju sa političkim pritiscima i pretnjama, ozbiljan problem”. Visoke kazne, neproporcionalne u odnosu na primanja novinara kao i drugi pravni instrumenti protiv kritički nastrojenih novinara i medija, su samo dopunski indikatori koji ukazuju da je medijska atmosfera u Makedoniji daleko od one koja bi bila prihvatljiva za standarde evropskog društva.

Zatvaranje medija biznismena Velije Ramkovskog čiji su mediji imali ukupan rejting od 40%, 2011 godine, nedavno dobijeni sudski proces protiv novinara i urednika Fokusa tuženih za klevetu od strane direktora Uprave za javnu bezbednost i kontraobaveštavanje Makedonije i svakako naširoko komentarisani slučajevi novinara osuđenog na 4.5 godine zatvora Tomislava Kežarovskog i Zorana Božinovskog za koga su asocijacije novinara iz Srbije i Makedonije predložile azil, doprinose samocenzuri novinara ali i uređivačkih politika.

Kleveta je dekriminalizirana početkom 2012. godine i svi tekovni sudski procesi protiv novinara za uvredu i klevetu su suspendirani. Analitičari ističu dekriminalizaciju klevete kao važno ostvarenje ali podsećaju na



Konkursi

SEENPM traži kandidata za imenovanje novog izvršnog direktora

Izvršni direktor daje stratešku viziju, osigurava institucionalnu zastupljenost na višoj razini, vodi i upravljanje mrežom tajništva te odgovara Odboru SEENPM-a.



Pozicija podrazumijeva puno radno vrijeme sa sjedištem u regiji ili njegovoj blizini. Plaća će biti konkurentna i razmjerna lokaciji kandidata, vještini i iskustvu.

Rok za slanje prijava na adresu seenpmapplications@cij.hu: 21. studeni 2014.

Opis poslova i podaci o procesu prijave
Detalji

visinu zakonski predviđenih kazni i ističu da je ovakav kakav je danas, Zakon o uvredi i kleveti u stvari instrument koji vodi ka autocenzuri.

“Više se ne plašimo samo tužbi, bojimo se da bi moglo da nam se desi i nešto strašnije”, kaže Vlado Apostolov za Makdenes.org, jedan od tuženih novinara koji je zajedno sa svojom kolegicom Jadrankom Kostovom, uspeo da skupi 9000 evra predviđenih presudom i to putem solidarnosti kolega novinara iz cele zemlje, i dodaje da “o nečemu što bi smo ranije objavili u momentu, danas pet puta razmislimo i premerimo”.

Pored navedenih problema sa netransparentnim reklamiranjem i zakonskim implikacijama za novinare koji su (još uvek) kritičkog pera, medijski analitičari ističu i, kako kažu iz Centra za razvoj medija, “praksu Vlade da menja zakone o medijima po skraćenom postupku i bez bilo kakve javne rasprave”.

Naime, za nepunih osam meseci, Vlada je predložila a Skupština Makedonije usvojila čak četiri izmene i dopune Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama. Poslednji od njih, daje ingerenciju Vladi da odredi maksimalni iznos isplate nadomesta radiodifuzerima za produkciju domaćeg dokumentarnog i igranog programa.

Ostaje da vidimo, da li će ovaj konkretni zakonski akt recimo, biti deo nekog novog scenarija ili ćemo u principu gledati ponovo isti film u odnosu na slobodu medija u Makedoniji.

Medijska scena u Crnoj Gori

Duboke političke podjele koje je stvorila borba za nacionalnu i teritorijalnu nezavisnost

Piše: Selena Tasić

Osam godina nakon sticanja nezavisnosti i dve decenije nakon tranzicije iz post-konfliktnog i post- autoritarnog u kontekst evropskih integracija, medijska scena u Crnoj Gori i dalje odražava duboke političke podjele koje je stvorila borba za nacionalnu i teritorijalnu nezavisnost.

Crna Gora je relativno mala zemlja sa populacijom od 650.000. Šest nacionalno distribuiranih dnevnih listova, rijetko čitaocima pružaju izbalansiranu i objektivnu sliku društveno-političke stvarnosti.



Najava događaja

- **Realizacija projekta “Živjeti zajedno”.** Montaža dokumentarnih filmova o pozitivnim primjerima i građanskoj hrabrosti u BiH u ratu i nakon rata. Projekat provode NDNV i BH Novinari pod pokroviteljstvom Medijskog fonda EU.

- **BH novinari - monitoring medija** Press konferencije i prezentacija završnog izvještaja 20.11.2014. u Sarajevu o monitoringu medija u predizbornom periodu.

- **Regionalna konferencija “Sigurnost i zaštita novinara u zemljama zapadnog Balkana”** održaće se 10. decembra u Sarajevu.

Elektronskim medijima je uglavnom fokus na zabavnom sadržaju, dok dnevnu politiku prate uglavnom kroz prenos događaja i pseudo-događaja. Većina onlajn medija još uvek nije stekla popularnost među širom javnosti, a takođe suočava i sa problemom zapošljavanja profesionalnih novinara.

Štampani mediji se uglavnom dijele na “provladine” i “opozicione” medije. Dnevni list “Pobjeda”, još uvek u većinskom državnom vlasništvu, većinom svojih tekstova podržava politiku vlade bez kritičke distance prema temama koje obrađuje. Tzv. “opozicioni” mediji funkcionišu na nekoliko varijabli, od kojih su osnovne dve- prosrpsko stanovište zastupljeno u novinama “Dan” koje je usmjereno na veliki broj građana Crne Gore koji i dalje Srbiju i Crnu Goru video kao jednu naciju i jednu državu, i tzv. “antivladino” stanovište, oličeno u dnevnim novinama “Vijesti”, čije je izvještavanje usmjereno na pružanje političke podrške opozicionim strankama, što se može uočiti analizom diskursa koji se koristi, kao i kroz tretman i vrijednovanje aktera i događaja. Srpski dnevni list “Blic”

i novi tabloid “Informer” zastupaju takođe političke, ali u ovoj fazi ne i transparentne interese, dok “Dnevne novine” pokušavaju da zadrže vrijednosno neutralan stav.

Međutim, ono što se sa sigurnošću može reći jeste da se uređivačka politika svih pomenutih medija više vodi političkim ciljevima nego javnim interesom. Veze sa političkim strankama mogu biti lako oučene analizom glavnih tema i aktera (državnih ili nedržavnih), kao i problema koje štampani mediji postavljaju u glavni fokus.

Fenomen koji dominira ovom sferom javne scene takođe je poznat kao *politički i ekonomski paralelizam*, koji se ogleda u stilu “*hedlajn* novinarstva” (ubojitih naslova). U Crnoj Gori naslovi su često dizajnirani oko jakih riječi, “ekskluziva”, ličnih optužbi i jedinstvenih otkrića koja često imaju vrlo malo veze sa suštinskim sadržajem teksta. Podaci koji se navode tekstu koji prati ovakav naslov, vrlo često ne uključuju čvrste dokaze i činjenice, neretko predstavljaju lični stav novinara ili samo jednog izvora (najčešće neimenovanog), ili su bazirani na pretpostavkama novinara. Lični i politički obračuni preko naslovnih strana postavljaju čitaoca u pozicijuda odabirom medija koji čita, bira da stiže informacije samo na osnovu stavova političkih istomišljenika (vlasnika medija, redakcije, aktera članka, izbora sagovornika).

Iz perspektive medijskih politika, gdje bi mediji trebalo da predstavljaju pouzdanu i povjerljivu vezu između vlasti i javnosti, jačaju svoju ulogu društvenih aktera koji informišu, obrazuju i daju glas marginalizovanim segmentima društva zanemarenim od *mejnstrim* politike, na osnovu navedenog, može se zaključiti da crnogorski mediji nijesu uspeli da opravdaju ključnu svrhu svog postojanja.

Još jedna specifičnost crnogorske medijske scene, koja ja opet u direktnoj sprezi sa političkim i ekonomskim paralelizmom u dva opoziciona medijska bloka, leži u činjenici da su glavni politički saveznici vlasnika medija, u većini slučajeva u izvori iz samih državnih institucija, institucija bezbjednosti, međunarodnih organizacija, ambasada i sudova. Kao posljedica ovih politički motivisanih i često privatnih odnosa zasnovanim na zajedničkim interesima, kao i nepoštovanja moralnih i etičkih standarda u novinarskom izvještavanju, zastupljen je trend javne osude i donošenja presuda u medijima bez pružanja čitaocu izbalansiranog izbora informacija. Kada ovakav trend postane opšte prihvaćena praksa, to onda dovodi do sistemskog nepoštovanja osnovnih etičkih principa i kršenja osnovnih ljudskih prava onih koji su žrtve ovakvih novinarskih tekstova.

Odgovori na ove izazove mogu biti brojni, ali u ovom trenutku ne postoje značajne namjere ni inicijative bilo koje od zainteresovanih strana da promjeni ovakav status quo.

BiH najgora u zadnjih 10 godina

Piše: Adis Šušnjar

Aferom Gibraltar i hapšenjem čelnih ljudi marketinških agencija, tv kuća i visokih funkcionera HT Eroneta, u BiH se počela razmotavati jedna od najkrupnijih krivičnih istraga u oblasti medijsko-marketinške industrije. Međutim, nije dugo trebalo, taman kad su se očekivali najzanimljiviji podaci vezani za slučaj, zbog loše istrage i ‘proceduralnih grešaka’ uhapšeni su pušteni na slobodu. Sud BiH odbacio je zahtjev za jednomjesečnim pritvorom na što je reagovalo Tužilaštvo BiH uz teške optužbe da državni sud ovakvom odlukom ometa borbu protiv kriminala i korupcije u državi.

“Smatramo da se ovime ugrožava borba protiv korupcije i ne šalje se dobra poruka građanima BiH”, navedeno je u saopštenju Tužilaštva BiH.

Ubrzo stiže i odgovor iz Suda BiH, saopštenje u kojem su kolege iz državnog tužilaštva proglasili nesposobnima za vođenje složenih istraga. Slučaj višemilionskog kriminala unio je pometnju u bh. pravosuđu i na najbolji način pokazao stanje u zemlji u kojoj godinama vlada klijentelizam, nepotizam, pritisci i ucjene politika i moćnika koji na taj način ostvaruju svoj interes.

Bez obzira na sve manjkavosti istrage, ovaj slučaj je nazustavljiv i sigurno će u konačnici rasvijetliti mnoge



Linija za pomoć novinarima

Aktuelni slučajevi:

Portal BUKA - Iz portala BUKA prijavili hakerski napad, a napadnuti su još i frontal.rs, nezavisne.com, klix.ba, depo.info, federalna.ba i fena.ba. Iz FMHL je poslan Zahtjev za hitnom istragom MUP-u RS, Upravi kriminalističke policije MUP RS i MUP FBiH Federalnoj upravi policije. Takođe je upućeno saopćenje za medije.

Omer Hasanovic - Uzimajući izjavu od Selima Beslagica o desavanjima u SDP-u BiH ekipi BHRT i FTV i prisao je osudjenik Sedinet Karic Sido i prijetio da ce ih likvidirati zbog snimaka iz KPZ Tuzla. BHN i FMHL su objavili saopćenje za javnost i pisali MUP TK da hitno istraži ovaj napad.

Stefica Galic - Kantonalni sud u Širokom Brijegu donio presudu kojom se žalba Vere Dedić odbija i potvrđuje se presuda Općinskog suda Ljubuški.

Mirsada Čaluk - Općinski sud u Kaknju 30.10.2014. donio presudu u korist novinarku u sporu sa RTV Kakanj.

odnose u medijskoj zajednici. U BiH kao i u cijeloj regiji ne postoji transparentno vlasništvo i privatizacija medija, empirijski podaci o medijskoj industriji, jaki mehanizmi za zaštitu radnih prava novinara i na kraju ni odgovorni mediji kojima građani vjeruju. Situacija je slična, ako ne i identična u cijeloj regiji.

Pokazuje to i izvještaj o slobodi medija američke nevladine organizacije Freedom House. BiH je ove godine zauzela neslavno 103. mjesto po slobodi medija, odnosno na najgorem je nivou u posljednjih 10 godina. Srbija se nalazi na 74. mjestu, a među bivšim jugoslovenskim republikama, ispred Srbije je na toj listi samo Slovenija. Bolje rangirane od BiH su Haiti, Albanija, Panama i Kosovo, što je za medijske stručnjake u BiH poražavajuća činjenica.

U ovakvoj situaciji sve inicijative koje bi dovele do promjena su dobrodošle. Jedna od takvih je i projekat „Odgovor građana na medijski klijentelizam (Media Circle)“ koji između ostalog ima za cilj i zagovaranje i donošenje zakona koji bi uredili transparentnost vlasništva u medijima i marketinško oglašavanje.

Ono što medijska scena u regiji treba i što organizacije u regiji kroz ovaj projekat zagovaraju jeste:

- uspostavljanje održivog mehanizama za praćenje klijentelizma i indeksa politizacije koji će omogućiti međudržavno poređenje i kao i nacionalno izvještavanje o stanju klijentelizma i politizacije u medijima;
- poboljšanje nacionalne i međunarodne politike vezane za slobodu medija, finansiranje medija, suzbijanje političkog uticaja, veću transparentnost i odgovornost, te zaštitu novinara od zloupotrebe utjecaja, pritiska i nasilja;
- povećanje sposobnosti medija i organizacija civilnog društva u području praćenja javnih politika i zagovaranja u odnosu na suzbijanje politizacije i klijentelizma u medijima;
- uspostavljanje održive međudržavne civilne mreže za zagovaranje i

brzu reakciju na probleme u JI Europi;

-osmišljavanje međudržavne grupe za podršku istraživačkim novinarima;

- poboljšanje međusektorske suradnje između novinara, javnih ustanova i nevladinih organizacija.

Brojevi na ljestvici medijskih sloboda i brojevi afera vezanih za medije u budućnosti bi morali biti znatno manji. Drugih opcija nema.

Impressum

Redakcijski kolegij biltena

Velida Kulenović

Mirza Sadiković

Siniša Vukelić

Admir Kadrić

Vladimir Šušak

Urednik

Adis Šušnjar

Tehničko uređenje

Arman Fazlić

Udruženje/udruga BH Novinari

Kralja Tvrtka 5/5, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Tel/Fax +387 33 223 818; + 387 33 443 072

e-mail: bhnovinari@bhnovinari.ba;

web: www.bhnovinari.ba